

Plannen voor kinderen

(en andere mensen)



vrp

VLAAMSE
VERENIGING
VOOR ruimte & planning

28 november 2019 - Mieke Nolf

Vereniging voor Ruimte en Planning vzw

- ✓ ontmoetingsplaats, **lerend netwerk**, platform en aanspreekpunt voor ruimtelijke planning in Vlaanderen
- ✓ verzamelen, verdiepen en verspreiden van **kennis**
- ✓ Creëren van een breed **draagvlak** voor kwaliteitsvolle en duurzame stedenbouw en ruimtelijke planning.



Evolutie van de ruimte, Jörg Müller (1974), De bulldozer schuift voorbij ,
Foto VRP



opleiding | workshops | studiedagen | excursies | lezingen | debat



RUIMTE

- ✓ Magazine
- ✓ 4 x / jaar
- ✓ Vinger aan de pols
- ✓ Theorie en praktijk



Wie ben ik?



Foto: Uit De Marge

Vzw Uit De Marge
Jeugdwerk
met
maatschappelijk
kwetsbare
kinderen en
Jongeren
*Kinderen en
jongeren in de
publieke ruimte*

Vlaams Instituut voor Gezond Leven – Gezonde publieke ruimte
*Meer bewegen, minder zitten - mentaal welbevinden – toegang
tot gezonde voeding – rookvrije ruimte – luchtvervuiling en hitte*



Wie zijn jullie?



Foto VRP

Wat gaan we doen?

Mensgerichte benadering in planning en ontwerp

Wat hebben kinderen en jongeren nodig?

Oefening wijktypologie: noden?

Noden: beleefde omgeving

Noden: effect van die omgeving

Hoe kunnen we dat realiseren?

Ruimtelijke instrumenten:

De klassiekers

- Beleidsplannen/ Structuurplannen
- Ruimtelijke uitvoeringsplannen
- Verkavelingsvergunning

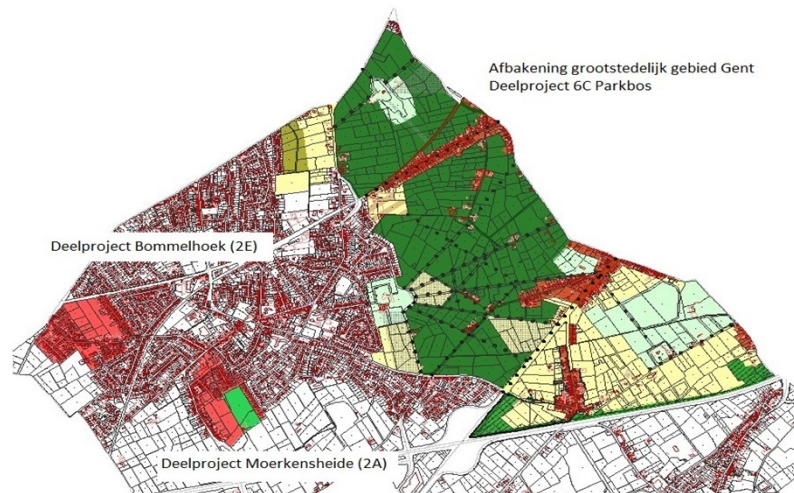
Maar ook:

- Autonoom Gemeentebedrijf
- Open oproep
- Gecoro

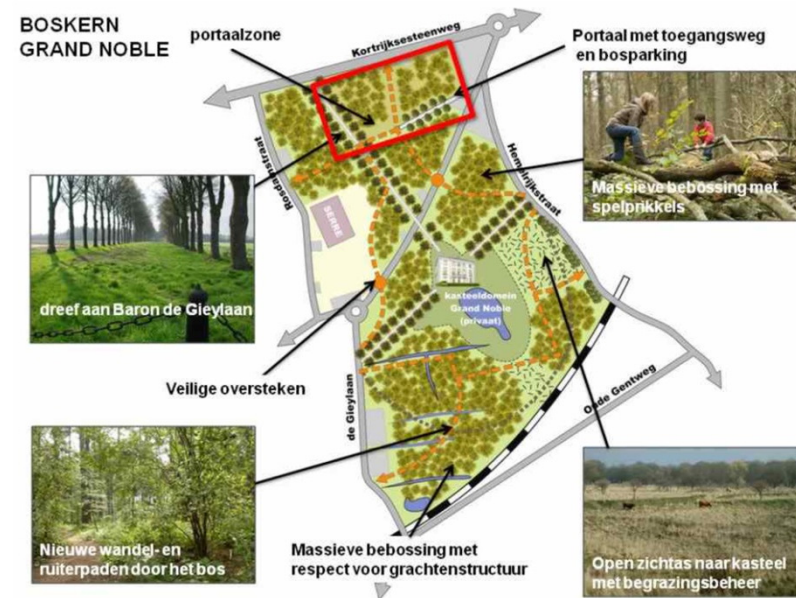
Tips om planners te beïnvloeden vanuit jeugdwerk/beleid

Mensgerichte benadering in planning en ontwerp

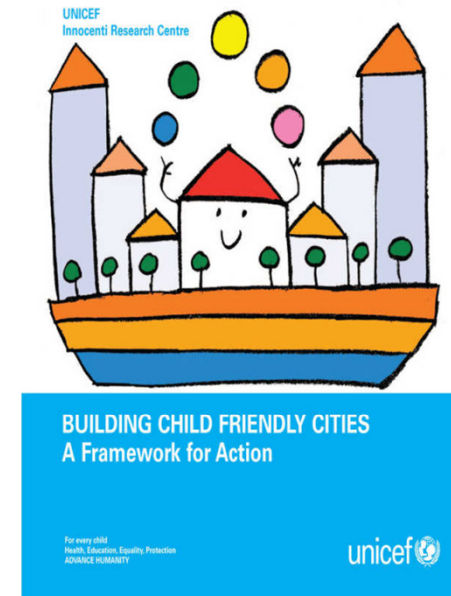
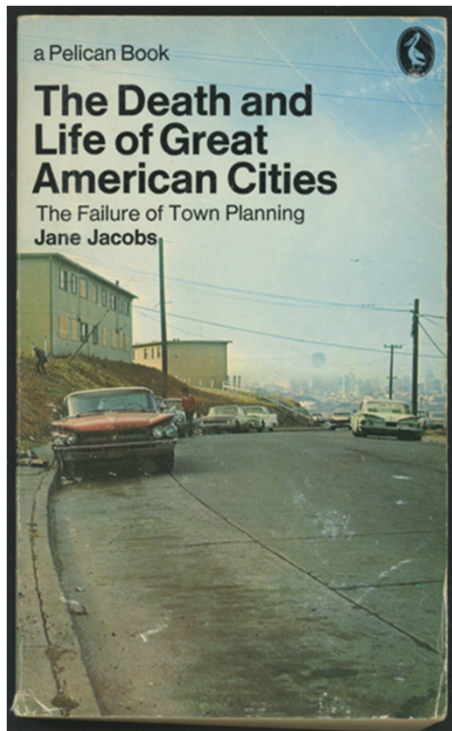
Planning: hoe kunnen we kwaliteitsvol leven uitbouwen rekening houdend met schaarse ruimte (wonen, industrie, natuur, landbouw, recreatie,...)



Ontwerp: hoe geven we de ruimte vorm, hoe richten we de ruimte in?



Mensgerichte benadering in planning en ontwerp



Mensgerichte benadering in planning en ontwerp



<https://vimeo.com/184914268>

Wat hebben kinderen en jongeren nodig?

Wijktypologie

Voor- en nadelen? Randvoorwaarden?



Foto: VRP

Wijktypologie

Voor- en nadelen? Randvoorwaarden?



Gent, foto VRP

Wijktypologie

Voor- en nadelen? Randvoorwaarden?



Antwerpen, foto VRP

Wijktypologie

Voor- en nadelen? Randvoorwaarden?



Wijktypologie

Voor- en nadelen? Randvoorwaarden?



Bordeaux, foto VRP

Wijktypologie

Voor- en nadelen? Randvoorwaarden?



Milaan, foto VRP

Wat hebben kinderen en jongeren nodig: woning

- **Basisbehoeften:** warmte, gezonde voeding en hygiëne (verwarming, water)
- **Gezondheid** (CO, schimmel) en veiligheid
- **Privacy:** eigen kamer of eigen plek in gedeelde kamer



Foto VRP

1/5 Belgische gezinnen heeft te maken met
energiearmoede

Wat hebben kinderen en jongeren nodig: beleefde omgeving

- Zelfontplooiing
- Avontuur, uitdaging en experiment zowel in gebouwde als natuurlijke omgevingen



Bordeaux, foto VRP



Gentbrugse Meersen, foto VRP

Beleefde omgeving: belang van inrichting*

- Leeftijdsgenoten: zien spelen doet spelen
- Veiligheid en rust



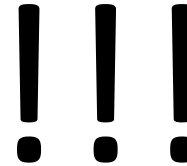
Lijnmolenpark Gent, Foto VRP

**** of ze doen het zelf wel***

Wat hebben kinderen en jongeren nodig: beleefde omgeving

Autonomoom kunnen verplaatsen!

- Je omgeving ontdekken
- Zonder toezicht spelen
- Zelf beslissen naar vrienden te gaan,
hobby's te doen
- Zelf naar school kunnen (veilige
schoolomgeving)



Autonomie, foto VRP

Wat hebben kinderen en jongeren nodig – autonome verplaatsing

Analyse dmv gebruik van belevingskaarten: grenzen, routes, vriendjes, parken, winkels, gevaar

Hogent, KIDS
belevingskaart
Dampoortwijk
Gent

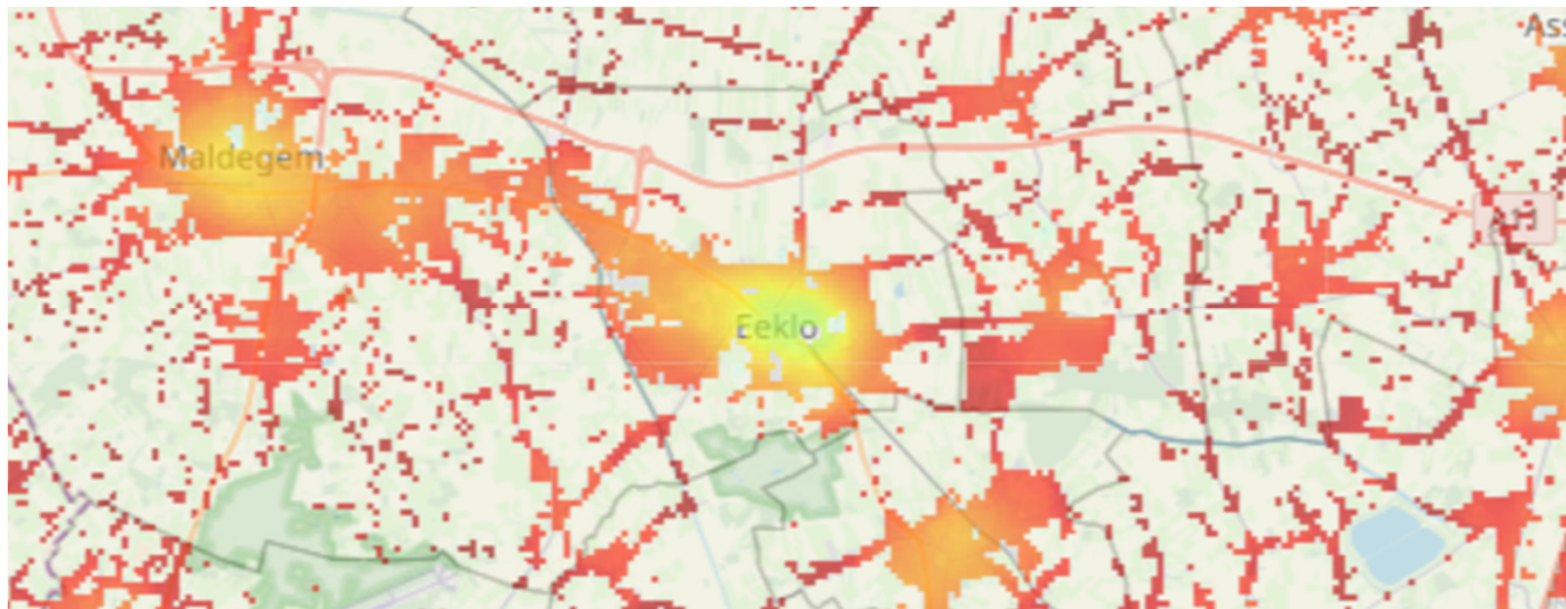


Wat hebben kinderen en jongeren nodig – autonome verplaatsing

Walkabilityscore,
Gezond Leven

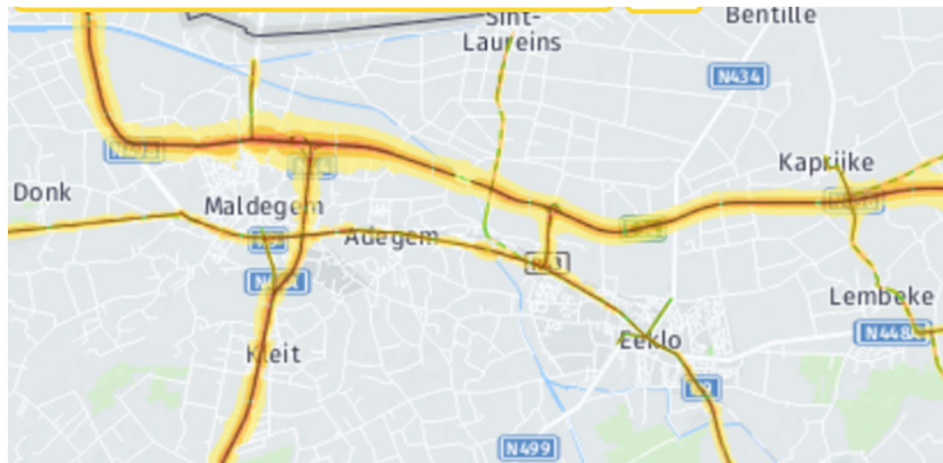
Functiemenging
Woningendichtheid
Stratenconnectiviteit

Determinanten voor de keuze om te stappen voor functionele verplaatsingen

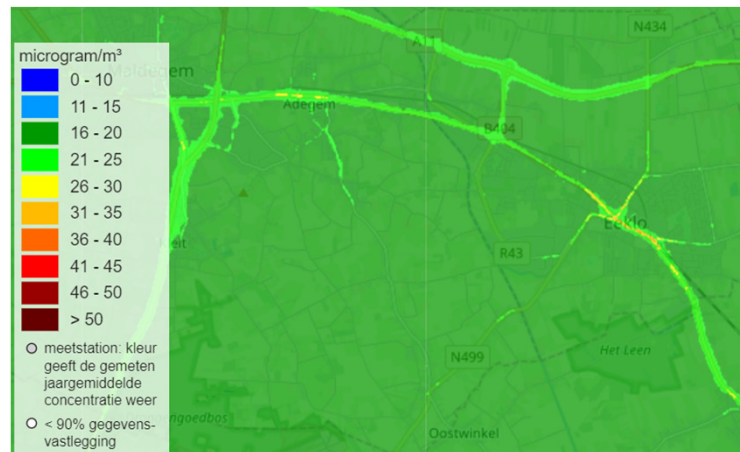


<https://walkability.marvin.vito.be/>

Wat hebben kinderen en jongeren nodig: effect van 'onbewuste' omgeving

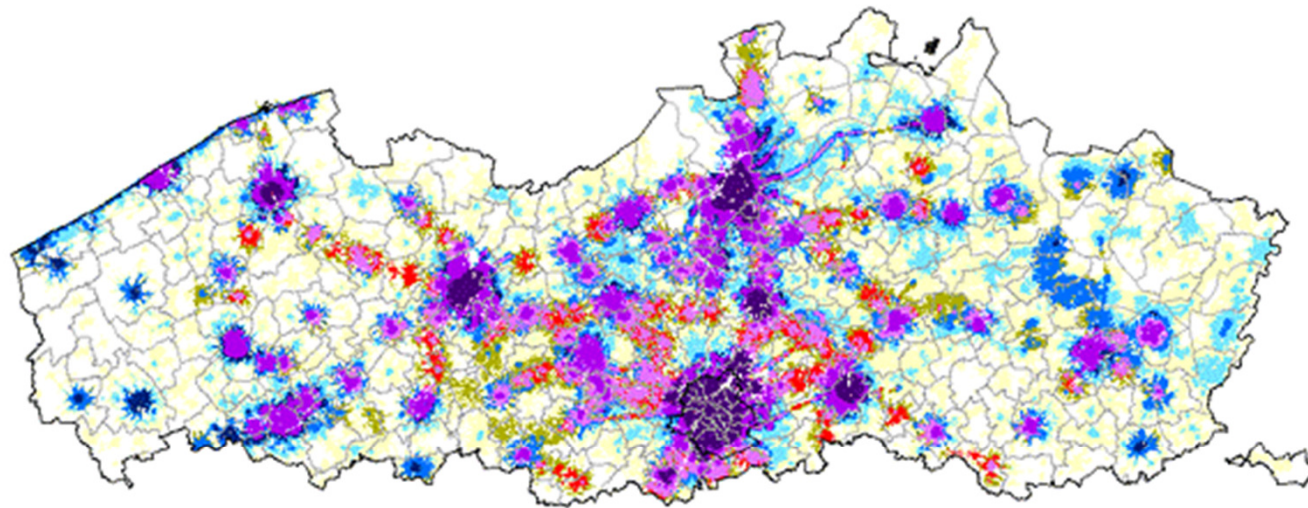


Luchtkwaliteitskaarten vmm

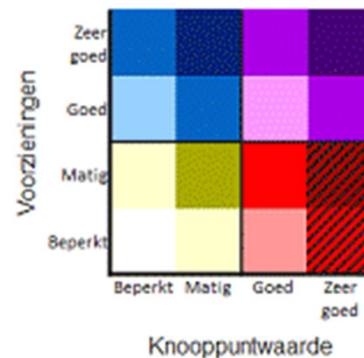


Geluidskaarten vmm

Wat hebben kinderen en jongeren nodig: effect van 'onbewuste' omgeving



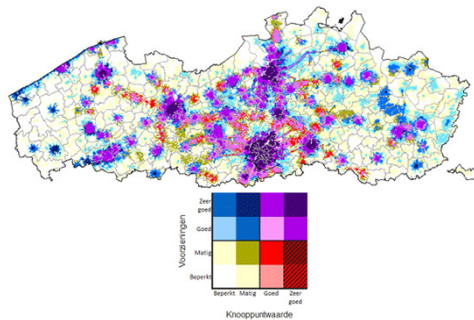
Blauw: veel voorzieningen
Rood: goed openbaar vervoer
Paars: beide



<https://ruimtemodel.vlaanderen/media/projects/images/Knooppuntwaarde-en-voorzieningenniveau.png>

Wat hebben kinderen en jongeren nodig: effect van omgeving

Ja, maar met voldoende toegankelijke en actieve groene publieke ruimte!



<https://ruimtemodel.vlaanderen/media/projects/images/Knooppuntwaarde-en-voorzieningenniveau.png>



Begles, regio Bordeaux, foto VRP

Veranderende context Veranderende noden

Kindvriendelijke stapelbouwomgevingen

BLOK Onderzoek Hogent



Veiligheid



Toegankelijkheid
& grenzen



Ontmoeting
& conflict



Betekenisvolle
personen



Eigenaarschap



Voorzieningen



Vitaliteit



Schaal



Privacy



Eigenheid



Veranderende context veranderende noden

Klimaatverandering: fysieke impact



Veranderende context veranderende noden

Klimaatverandering: mentale impact
 Alternatief en hoop



Waterpark Het Lankheet, foto VRP



Moestuinproject in Rijssel, foto VRP

Hoe kunnen we dit realiseren?

Instrumenten

"Klassiek"

- Beleidsplan/ structuurplan
- RUP (ruimtelijk uitvoeringsplan)
- Verkavelingsvergunning
- MER (Milieu Effecten Rapportage)

"Andere"

- Autonoom gemeentebedrijf
- Gecoro
- Open Oproep

Instrumenten

Beleidsplan/ structuurplan

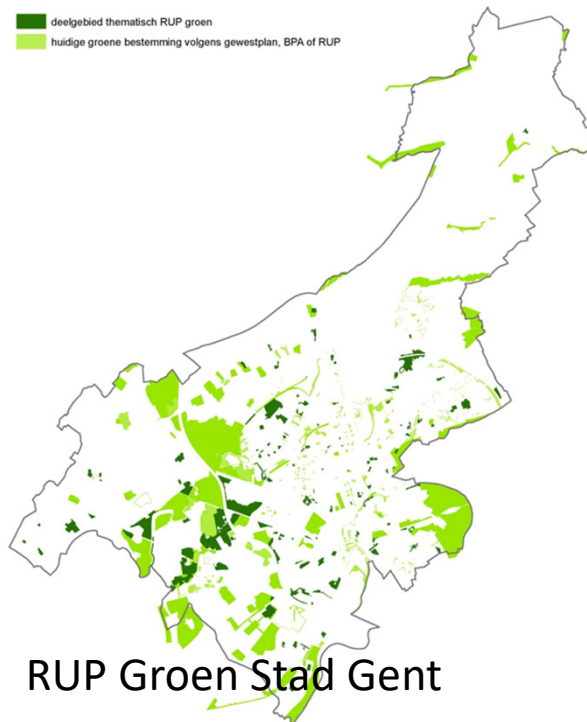


Groenstructuurplan Gent (2012):

- Doelstellingen parken
- Doelstelling stand-still natuur
- Doelstelling bosuitbreiding

Instrumenten

RUP (Ruimtelijk Uitvoeringsplan)



Voorontwerp thematisch RUP groen:

- Bescherming van ca. 266 ha bestaand waardevol groen door herbestemming
- Realisatie van ca. 109 ha bijkomend groen

Instrumenten

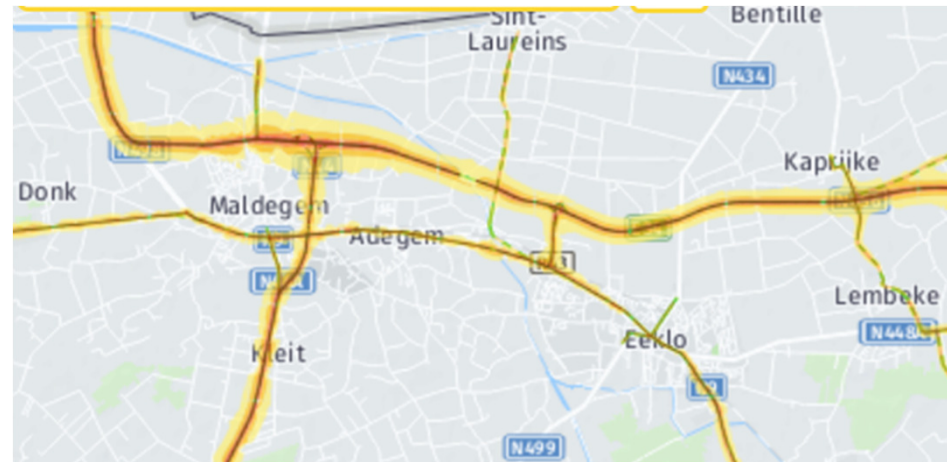
Verkavelingsvergunning



= onderhandelingsbasis voor
publieke ruimte, speelzone, gezond
watersysteem, fiets en
wanderverbinding, autoluw (geluid, lucht,
veiligheid), biodiversiteit, voorzieningen,
openbaar vervoer, leeftijds- en sociale
mix, erfgoed

Instrumenten

MER (milieu effectenrapportage)



VMM portaal!



Instrumenten

Autonomoom Gemeentebedrijf, gronden- en pandenbank

Instrumenten

Gecoro/ participatie

De voorbije twee jaar is werk gemaakt van de herziening van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan (GRS) van de stad Leper. De gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening (GECORO) greep deze gelegenheid aan om jongeren te inspireren/te enthousiasmeren voor hun stad en met hen de dialoog aan te gaan. Op deze manier wil de GECORO ook de visie van de 'jonge generatie' leperlingen leren kennen. Deze generatie van twintigers en dertigers zal immers werken, wonen en leven in het leper van 2040. Het is essentieel dat de wensen en noden van deze generatie voor de stad van de toekomst in woord en beeld worden gebracht.

Uit: Jong leper droomt De Stad

Instrumenten



Jong Ieper

DROOMT DE STAD 

Conclusiedocument
3 maart 2017

Participatie/ Gecoro

Jong Ieper Droomt De Stad

Duurzame stad in 2040

4 workshops met historiek, bezoeken,
ontwerp oefeningen,...

2 cases (scholensite, strategische
verdichtingszone) ontwerp
onderzoek

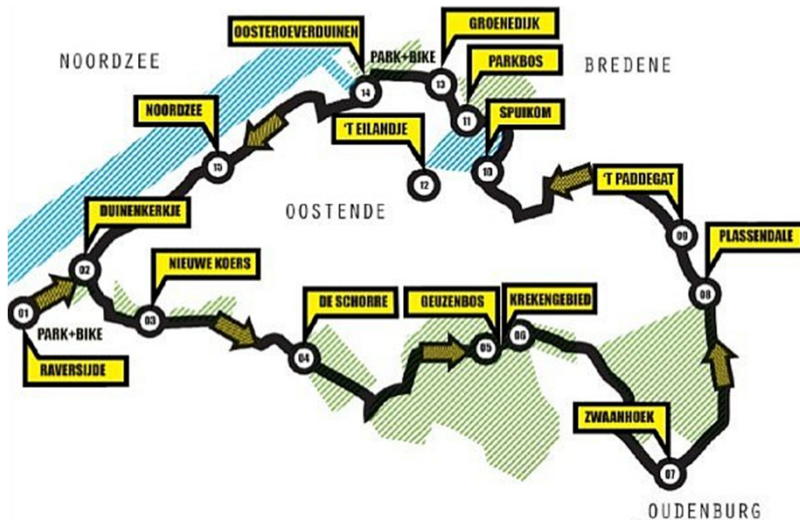
Synthesedocument

Instrumenten

Open oproep BWMSTR

Hoe vind je een ontwerper met wie je in dialoog kan bouwen?

- unieke en vernieuwende manier van selecteren en onderhandelen.
- de opmaak van een projectdefinitie, die vervolgens niet door één maar door verschillende ontwerpteam in een schetsontwerp wordt gegoten, en de daaropvolgende discussie helpen de publieke opdrachtgever om een gewogen keuze te maken voor de ontwerper die zijn voorkeur wegdraagt.



Groen Lint Oostende



tussen grijs & groen

Jongeren in de nevelstad

JOHAN MEIRE EN SABINE MIEDEMA [KIND & SAMENLEVING VZW]

Wonen in een context van urban sprawl stelt die vragen op scherp. Want hoe is het om te wonen in een uitwaaiend gebied met zwakke kernvorming, lintbebouwing en verspreide verkavelingen? Hoe is het voor kinderen en jongeren om op te groeien in die 'nevelstad'? Vinden zij hun plaats in een suburbane context die noch een stad noch een dorp genoemd kan worden?

Tussen 2014 en 2018 ging vzw Kind & Samenleving via klasgroepen en jeugdwerk op zoek naar het antwoord bij in totaal 800 kinderen en jongeren: eerst over de lokale context in acht grotere en kleinere nevelstadgemeenten verspreid over Vlaanderen, daarna bij jongeren tussen 13 en 18 op een meer regionaal niveau, in de zuidrand van Antwerpen en de noordwestelijke rand van Gent.

Gedeelde plekken gezocht

Als intensieve gebruikers van de openbare ruimte weten kinderen en jongeren vaak makkelijk de belangrijke plekken in hun gemeente aan te duiden: daar waar ze spelen, afspreken, rondhangen, shoppen, kortom: hun vrije tijd doorbrengen. Het zijn de plekken en voorzieningen waar ze elkaar ontmoeten, waar ze 'mogen zijn'. Ze hebben het dan vaak over plekjes om te kunnen zitten en over bruikbare groene ruimte; soms is dat formele speelruimte. Ook een sportcentrum en de ruimte daarrond is vaak een ontmoetingsplek, en dus méér dan enkel infrastructuur voor sportclubs. Laagdrempelige horeca en winkels zijn dan weer stevast belangrijke plekken voor tieners en jongeren.

Deze de meest gebruikte plekken in nabijheid met urban sprawl

scherp voelen in zeer uitgestrekte en versnipperde gemeenten. Zo bestaat Evergem bijvoorbeeld uit een groot aantal kleine kernen, soms met verkavelingen langsheen de lintbebouwing. Sommige deerkernen liggen er geïsoleerd en 'er is niets'. Zelfs in de wat grotere kernen zijn er weinig betekenisvolle plekken en geen ervan is sterk genoeg om als een echt ankerpunt te kunnen dienen. Jongeren vragen er daarom massaal naar een park en naar een jeugdhuus als nieuwe ontmoetingsplekken.

Speelruimte en kleine ontmoetingsplekken hebben nood aan voldoende spreiding: kinderen spelen nu eenmaal vooral dicht bij huis. Maar verder werkt kernvorming met een concentratie van voorzieningen goed voor jongeren. Bij elkaar liggende basisvoorzieningen zoals een sporthal, een bibliotheek en winkels of horeca in de buurt maken voor hen het verschil.

De stad als aantrekkingspool, maar met mate

Een gebrek aan (gecentraliseerde) voorzieningen wordt voor jongeren deels gecompenseerd als er een grotere stad dichtbij is die ze goed kunnen bereiken met de fiets of het openbaar vervoer. Ze maken wel een duidelijk onderscheid tussen een stad als aantrekkingspool waar je naartoe kan gaan, en diezelfde stad als mogelijke woonplek. Het is niet omdat Gent voor hen de plek is om te gaan shoppen of met vrienden af te spreken, dat ze er ook graag zouden wonen. Het haald van de 'rechte' stad als

Sto -> Gent, met tram
 Groen -> IJzeren: Gent: tram
 Rood: Evergem: fiets
 Blauw -> clausen: sporthal



KINDVRIENDELIJKE STAPELBOUWOMGEVINGEN

BOUWBLOKKEN VOOR RUIMTELIJKE KWALITEIT

Marlies Marreel, Jo Boonen, Sven De Visscher (red.), Greet
De Brauwere, Pieter Foré, Ruben Joye en Griet Verschelden

Conclusies en discussie

Plannen voor kinderen = plannen voor mensen = duurzame planning

Maar: er is politieke moed en meer sturende planning nodig.

- Mobiliteitsproblematiek en ruimtelijke planning hangen samen

- Verkavelen van open ruimte is op korte termijn véééél goedkoper en eenvoudiger dan kwalitatief verdichten.

maar er zijn verborgen kosten op lange termijn! Zie studie Urban Sprawl

<https://www.vrp.be/nieuws/2019/09/03/resultaten-studie-urban-sprawl/>

- Beleid in buitengebied: vaak ingesteld op aantrekken meer inwoners

Codex ruimtelijke ordening: wettelijk kader

Artikel 1.1.4. (01/09/2009- ...)

De ruimtelijke ordening is gericht op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling waarbij de ruimte beheerd wordt ten behoeve van de huidige generatie, **zonder dat de behoeften van de toekomstige generaties in het gedrang gebracht worden.**

Daarbij worden de ruimtelijke behoeften van de **verschillende maatschappelijke activiteiten gelijktijdig tegen elkaar afgewogen.**

Er wordt rekening gehouden met de ruimtelijke draagkracht, de gevolgen voor het leefmilieu en de culturele, economische, esthetische en **sociale gevolgen.** Op deze manier wordt gestreefd naar ruimtelijke kwaliteit.

Tips om planners te beïnvloeden vanuit jeugdwerk/beleid*

1. Wijs hen op de **datalagen** die belangrijk voor jeugd, die zij kunnen toevoegen in hun analyses (demografie, jeugdinfrastructuur, groen) (Geopunt)
2. Zet je doelen om in **beeld** plannetjes, foto's, schetsen, collages, maquettes. Dat mag gerust met huis- tuin en keukengereedschap.
3. Een visie op **speelweefselnetwerk** (goedgekeurd door CBS) vormt een goede basis om het gesprek tussen de diensten te starten. Vanuit deze contacten verbreden naar andere dossiers.
4. Doe waar het jeugdwerk goed in is: **voer ludieke acties** in de publieke ruimte. Ga gesprek aan met jongeren over de ruimte van de toekomst en kom hiermee naar buiten.

*met dank aan de deelnemers